

9. Соловей Л. Штрихи до творчого портрету Миколи Ластовецького / Л.Соловей, О.Дмитрієва. – Дрогобич, 2007. – 25 с.

10. Шипайло Я. Молитва „Отче наш” у творчості композиторів-класиків М.Березовського, Д.Бортнянського, С.Дегтярьова / Я.Шипайло // Вісник Прикарпатського університету. – Вип. XII-XIII. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 115-119.

11. Якуб'як Я. Передмова // Микола Колесса – композитор, диригент, педагог: Збірка статей / Упоряд. Я.Якуб'як. – Львів, 1997. – С. 3-4.

Резюме

У статті відображено ключові доміанти життєвого та творчого шляху сучасного українського композитора Миколи Ластовецького.

Ключові слова: музика, композиція, М.Ластовецький, творчість.

Summary

The article deals with key principles of the life and creative work of a modern Ukrainian composer Mykola Lastovetskyi.

Key words: Mikola Lastovetskyi, musical.

УДК 78.482

С.С. Хащеватська

ВІКТОР ГУЦАЛ: ТВОРЧИЙ ДОСВІД ТА ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Сучасне мистецтвознавство, аналізуючи мистецькі процеси останніх років, спираючись на ідею відродження національної культури та національних традицій, вимагає всебічної наукової оцінки всіх складових національної музичної культури, зокрема й оркестрового виконавства на народних інструментах. Названа царина вітчизняного музичного мистецтва має багатовікову складну історію і пов'язана з діяльністю плеяди видатних виконавців-творців, які здійснили неоціненний внесок у розвиток народно-оркестрової справи в Україні: Гнат Хоткевич, Леонід Гайдамака, Володимир Комаренко, Василь Зуляк, Олександр Незовибатько, Євген Бобровников, Андрій Бобир, Перекоп Іванов, Яків Орлов, Віктор Гуцал.

Особлива роль тут належить народному артисту України, лауреату Національної премії України ім. Т.Шевченка, кавалеру орденів „За заслуги” трьох ступенів, художньому керівнику і головному диригенту Національного оркестру народних інструментів України, проф. Віктору Омеляновичу Гуцалу – одній з найбільш значущих постатей сучасного народно-оркестрового мистецтва, що виділяється багатогранністю таланту і вагомністю власних здобутків. Талановитий виконавець, диригент, композитор, науковець, педагог, автор багаточисельних аранжувань і перекладень – Віктор Омелянович волею долі виявився біля витоків становлення Національного оркестру народних інструментів України, став одним із тих, хто закладав його міцний фундамент, який дозволив йому в подальшому цілеспрямовано розвивати творчий колектив.

Проте у сучасному вітчизняному музикознавстві важко відшукати праці, де б розглядалася творча постать цієї непересічної особистості. Серед робіт радянського періоду, котрі тією чи іншою мірою торкаються діяльності В.Гуцала, варто назвати розвідки, статті і рецензії у серіальних виданнях [1; 7-8; 11-15]. Із робіт пострадянського періоду можна згадати художньо-документальну повість Б.Жолдака [9], в якій розглядаються окремі епізоди біографії митця, шлях становлення його творчої особистості.

Аналіз представлених досліджень засвідчує відсутність наукової узагальнюючої праці, об'єктом вивчення якої були б життєві, творчі, світоглядні позиції і принципи митця – нашого сучасника. Це і визначило актуальність розвідки та окреслило її головну мету: проаналізувати

життєвий і творчий шлях видатного музиканта-художника, розкрити багатогранність його таланту і виявити вагомість його власних здобутків у справі розбудови всіх напрямів українського народно-оркестрового мистецтва.

Народився В.О.Гуцал у 1944 році, у багатодітній родині. Дитинство минуло в селі Требухівці, що на Хмельниччині. Свою любов до української музики Віктору передали батьки. Батько на слух навчав сина грати на сопілці, мати, маючи прекрасний голос, часто співала народні пісні. Віктор грав у сімейному ансамблі, співав разом із мамою в церковному хорі. Така музична атмосфера формувала інтереси Віктора.

Першою сходинкою професійного формування майбутнього диригента стала Львівська спеціалізована музична школа-десятирічка ім. С.Крушельницької, де молодий музикант навчається гри на домрі в класі Леоніда Бендерського. Основні для майбутнього диригента науки – гармонію і сольфеджіо вивчає в непересічних особистостей – Анатолія Кос-Анатольського і Богдани Фільц. Завзятість, працелюбність, безперечний талант дали добрі результати, що дозволили сподіватися на досягнення вершин у сфері музичного виконавства.

Після закінчення з відзнакою музичної школи 1961 р. Віктор Гуцал вступає до Київської державної консерваторії ім. П.Чайковського в клас проф. М.Геліса. Паралельно з домрою музикант осягає ази диригентського мистецтва в класі проф. Ю.Тарнопольського. „З великих педагогів... це був найкращий, – згадує Віктор Гуцал, – кожен мріяв у нього бути учнем” [9; 138]. Навчання в консерваторії було плідним. Віктор освоїв тут гру майже на всіх народних інструментах (бандурі, сопілці, цимбалах), самотужки опанував інструменти симфонічного оркестру (гобой, кларнет, валторну). Першу диригентську практику В.Гуцал проходив спочатку в Київській СШ-78, пізніше у Морському профтехучилищі, створивши з учнів невеликий оркестр народних інструментів. Становлення диригента-практиканта відбувалося на нульовому матеріалі, оскільки учасники колективного музикування не були ні фаховими музикантами, ні учнями музичної школи. Тому все починалося з вивчення нотної грамоти, постановки рук на інструментах тощо. Незважаючи на всі труднощі, оркестр за декілька місяців виконував кілька народних пісень, розписаних на чотири голоси. Це і були перші інструментування В.Гуцала, втілені у життя.

Подальшу творчу долю випускника консерваторії вирішила зустріч із музикознавцем А.Гуменюком, від якого Віктор довідується про введення до оркестрової групи Народного хору ім. Г.Верьовки старовинного народного музичного інструмента – ладкової кобзи. Кобза була одним із загублених українських народних інструментів, яку повернув із небуття і відреставрував майстер І.Скляр. „Хоча я був домрист, – згадує Віктор Гуцал, – але ідея відновлення старовинного народного інструмента кобзи в первісному його стані – лютневому, почала мене потроху бентежити, тому що я відчував, що всі призабуті народні українські інструменти можуть зазвучати...” [9; 136]. У кабінеті А.Авдієвського художня рада слухала гру на кобзі молодого музиканта, а В.Гуцал намагався якнайкраще продемонструвати можливості новоствореного інструмента, і, врешті, всі зійшлися на думці, що такий інструмент в оркестрі необхідний. Невеликий оркестр національних інструментів Народного хору ім. Г.Верьовки став першим професійним колективом, в якому В.Гуцал став музикантом оркестру відновленого інструмента кобзи. „Виникнення кобзи зіграло переломну роль, – продовжує далі Віктор Гуцал, – тому що саме вона втілила відродження музичної національної української ідеї, і саме її з’ява в оркестрі показала усю гармонійну силу звукових поєднань, і музичну органіку оркестрового виконання” [9; 149]. Активна виконавська діяльність оркестру, гастрольні поїздки не заважали молодому музиканту водночас займатися й улюбленою справою – створювати власні аранжування, інструментування для оркестру, сольні номери для співаків.

1969 року, після майже 40-річної перерви, поновляється в Україні діяльність Музично-хорового товариства (у 1922 р. Всеукраїнське музичне товариство ім. М.Д.Леонтовича). Залишаючись громадською госпрозрахунковою організацією, Музично-хорове товариство активно впливало на українську музичну ідеологію – проводило Всеукраїнські конкурси, музичні огляди, утримувало керівників самодіяльних колективів, організовувало музичні школи тощо.

Віктор Гуцал брав активну участь у роботі Товариства як консультант самодіяльних оркестрів народних інструментів, член журі фестивалів і конкурсів, член журі з надання творчим колективам почесних звань тощо. Тісна співпраця з Товариством зблизила його з С.Козаком – головою Товариства та О.Чумаком – відповідальним секретарем.

Пропрацювавши в Народному хорі 3 роки, з 1969 року Віктор Гуцал переходить на роботу у щойно створений оркестр народних інструментів Музично-хорового товариства України. Художнім керівником і головним диригентом цього колективу було призначено Якова Орлова, талановитого музиканта і диригента-практика. В.Гуцала призначено другим диригентом.

Від початку створення оркестру Віктор Гуцал бере участь у доборі інструментарію, проведенні відбору обдарованих музикантів до його складу, пише для різних інструментів власні твори, аранжування нових зразків для оркестру. У цьому контексті знаковим стає включення до першої концертної програми оркестру двох творів митця – п'єси „Веснянка” і „Запорізького маршу”, який вперше записав від народного кобзаря Є.Адамцевича відомий фольклорист О.Правдюк, а класично опрацював і оркестрував В.Гуцал.

На плечі другого диригента лягає не лише вся репетиційна робота, а й підбір репертуару, компонування концертних програм.

Виконання музичних творів вимагало використання повноцінних інструментальних груп. Тут довелося експериментувати з відбором і підготовкою інструментарію. На період організації оркестру була лише класична скрипка, бандура з механізмом для перемикання в різні тональності і ще декілька інструментів. Решту інструментів довелося „шукати”, реконструювати і вдосконалювати. Тому постало питання про науково-обґрунтовані розрахунки конструкцій музичних інструментів, введення хроматичної темперації звукоряду, різноманітних виконавських штрихів. Діяльність конструкторів і майстрів музичних інструментів була спрямована на покращення акустичних властивостей інструментів, підвищення їх музично-виражальних і техніко-виконавських можливостей. Введення до складу оркестру нових вдосконалених інструментів (родини ладкових кобз, ладкової ліри, баяна, цимбалів, родини сопілок, свирілі, волинки, козобаса, сурми, теленки, бугая, рубеля, бухала, трембіти, бербениці) значно покращили виразові можливості оркестру і надали його звучанню більш яскравого національного колориту.

Випробування різних засобів інструментування, можливостей окремих інструментальних груп відбувалося на репетиціях. Незважаючи на те, що репетиція була лише першою сходинкою до концертного виконання, але й вона в оркестрі тривала напружено і натхненно, раціонально розподілена за часом і доведена до максимальної довершеності. Особливої уваги В.Гуцал надає створенню й утвердженню національного звукового ідеалу у звучанні оркестру. Неабияке значення приділяється культурі звука – як найважливішого засобу передачі змісту щодо стилю, характеру і настрою виконуваної музики.

Оркестр швидко підготував нову програму і розпочав активну гастрольну діяльність, „чаруючи численних слухачів як вдало і розумно підібраним репертуаром, так і надзвичайно майстерним його виконанням” [5]. Доступність репертуару, образність музики і яскравість звучання, натхненне й досконале виконання принесли колективу неабияку популярність. Де б не виступав колектив преса і критики досить високо оцінювали його „майстерне виконання, вміння створювати навіть у мініатюрі яскравий і незабутній образ”[5].

У 1979 році В.Гуцал переходить на посаду диригента оркестру народних інструментів Республіканського радіо і телебачення, яким керує Андрій Бобир.

Оркестр на той час не був укомплектований народними інструментами так, як Київський оркестр народних інструментів. Це надто обмежувало його можливості у виконанні передусім інструментальної музики. В.Гуцал збільшує склад оркестру за рахунок введення групи кобз, розширює духову і струнну групи, вводить другі цимбали, створює ансамбль сопіларів.

Віктор Омелянович згадує: „Почалася напружена робота: кожен день створити, відпрацювати й видати „на гора” десять – п'ятнадцять хвилин досконалого фондового запису. Таких темпів роботи я ще не знав, це було схоже на конвеєр... І треба було, не зупиняючи його, збільшити склад, перекомплектувати, а часу на експерименти не давалося й хвилини. Все це

відбувалося в процесі поточної планової роботи”. І далі зазначає: „Якщо мені колись видавалися нечуваними світовими рекордами зусилля по створенню першого оркестру народних інструментів у 1969-1970-х роках, – то тут ми всі рекорди побили, причому в напруженому виробничому темпі... Це була праця, коли вгору глянути було ніколи, вона забирала мене усього повністю” [9; 307].

Чимало співаків прагнуло створювати на радіо програми з українських народних пісень і записувати їх саме з оркестром радіокомітету. Оркестр випустив дві платівки із записами А.Солов'яненка і одну – із записом А.Мокренка. Записуючи народні пісні, В.Гуцал як диригент доклав чимало зусиль аби не тільки не порушити сутності вокалу, а де це було можливим – підтримати його, використовуючи природні, акустичні засоби, якими володіє оркестр. На записах народної інструментальної музики він прагнув вирізнити найхарактерніші ознаки оркестру, що створювались неповторним колоритом звучання народних інструментів. За час роботи на радіо ним було знайдено, оркестровано й записано майже 200 оркестрових творів, багато з яких увійшли до фонду безтермінового користування і дотепер звучать на радіо.

В оркестрі радіо Віктор Гуцал набував досвіду швидко і якісно створювати аранжування нових творів, цікаво і творчо проводити репетиції оркестру, слухати результати своєї роботи через „призму заломлення” запису. „Я зумів домогтися такого звучання перед мікрофонами, – зізнається Віктор Омелянович, – яке, проходячи крізь магнітні носії, було на рівні звучання в кращій концертній залі”[9; 321].

Минали роки. Після суворого ідеологічного тиску на культуру почалася незначна, але досить відчутна відлига, офіційно названа „перебудовою”. Декларування „гласності” і відносної свободи розпочали процес зростання суспільно-політичної активності життя, потяг до народного мистецтва.

Із 1984 року В.Гуцал очолює Київський оркестр народних інструментів, з діяльністю якого пов'язаний новий етап в історії цього колективу.

Зміни статусу оркестру від „Київського”(1974 р.) до „Державного”(1987 р.), а згодом і „Національного”(1997 р.) докорінно покращило його матеріальну базу. Введення нових, удосконалених інструментів значно збагатило звукову палітру. А широка концертно-виконавська діяльність із залученням плеяди видатних співаків, тісна співпраця із сучасними українськими композиторами, просвітницька і виховна робота дозволили сприймати оркестр як яскраву і своєрідну артистичну особистість, як би парадоксально це не звучало стосовно оркестру з 60 музикантів різного віку і досвіду.

Трагічна загибель Якова Орлова і кількарічна відсутність постійного керівника негативно вплинули на професійний стан оркестру. Тому найважливішими завданнями, які поставив В.Гуцал перед колективом, було збереження традицій, на яких починався оркестр, відтворення всього репертуару і напрацювання нового, збереження неповторного колориту і знайдення нових фарб у звучанні, а також створення нових ансамблів і відновлення органічної народної манери гри.

Перед композиторами поставлено завдання – творчо інтерпретувати кращі зразки народної інструментальної музики всіх регіонів України. Так постали концертні обробки народно-інструментальної музики Поділля, Слобожанщини, Гуцульщини, Буковини, створені І.Вимером, К.М'ясковим, М.Різолем, С.Орлом, В.Геккером.

Час вимагав від оркестру активізації його ролі в суспільстві.

З 1985 року Київський оркестр народних інструментів запрошують для участі в радіопередачах, а також запису свого репертуару. Це поставило перед колективом нові завдання – чіткість і організованість у роботі, постійне оновлення репертуару, оперативність і ретельність у підготовці програм. До цього часу оркестр вже мав записи лише окремих творів у збірних дисках. У 1985 році записав першу велику вінілову грамплатівку. Програма складалася винятково з інструментальної музики. Пізніше були записані великі платівки інструментальної музики у виконанні Г.Агратіни, а також українські народні пісні та романси у виконанні А.Солов'яненка і Є.Мірошніченко. Українським телебаченням і радіо створено фонд записів репертуару оркестру, в основу якого покладені обробки народних пісень, танцювальних мелодій, а також твори вітчизняної й зарубіжної класики.

Новим кроком у роботі з оркестром стає активне залучення до всіх концертних програм творів української та світової класики – М.Лисенка, Л.Ревуцького, М.Леонтовича, М.Вербицького, М.Калачевського, М.Завадського, С.Гулака-Артемівського, Й.Гайдна, А.Дворжака, Й.Брамса, Ф.Ліста та ін. „Беручи ці твори до репертуару, – згадує Віктор Гуцал, – ми підняли виконавську планку оркестру”. І далі зазначає: „Адже не секрет, що виконання знайомої класичної музики вимагає від оркестру високої культури, знання стилю, бездоганного ансамблю”[9; 356].

Ще однією яскравою репертуарною лінією оркестру стає співтворчість із сучасними українськими композиторами – Анатолієм Гайденком, Яковом Латинським, Миколою Стецюком, Володимиром Шумейком, Віктором Зюзіним, Олександром Левицьким, Юрієм Шевченком, Олександром Яковчуком, Олександром Явориком, які створили низку оркестрових творів, що увійшли до фонотеки радіо, а деякі з них склали золотий фонд оркестру.

Те, що оркестр зацікавився творчістю сучасних композиторів було важливим не тільки для оркестру, але й для самих композиторів. Мало хто з них вивчав і знав можливості такого колективу, як Київський оркестр народних інструментів. „Ми зуміли довести їм, – згадує Віктор Гуцал, – що народний оркестр є творчим колективом з великим потенціалом і великими художньо-виражальними можливостями, прекрасним інструментом для висловлення образно-емоційного стану душі”[9; 356]. З кожним наступним роком розширювалося коло сучасних українських композиторів, котрі поповнювали репертуар оркестру новими авторськими творами.

З метою розкриття виразових можливостей оркестру і надання його звучності більш яскравого національного колориту, Віктор Гуцал збагачує оркестр новим інструментарієм, пов'язаним із народною традицією. У партитурі оркестру з'являються гуцульські цимбали, козобас, колісна ліра, підклас ударних інструментів – рубель і качалка, дзвіночки, різноманітні бубни з мембранами і без них, із калаталом або й без нього, з брязкальцями, дзвониками та ін.

Для посилення ролі і значення колористичних інструментів оркестру, розкриття їхніх художніх, технічних й акустичних можливостей, В.Гуцал створює низку авторських музичних творів, де такі інструменти виступають як сольні. Наприклад, „Козобас”, „Сурма”, „Свиріль” та ін.

Розширенню виконавської палітри оркестру сприяло залучення до його творчої співпраці співаків світового рівня – Є.Мірошніченко, М.Стеф'юк, О.Басистюк, Д.Гнатюка, А.Солов'яненка, М.Кондратюка, А.Мокренка, Г.Гаркуші та ін.

Високий професіоналізм оркестру, керованого В.Гуцалом спостерігається у виконанні акомпанементів співакам, а саме – в умінні гармонічно поєднувати звучання голосу з оркестром і створювати для соліста природне музичне середовище, яке допомагає розкрити образно-емоційний зміст виконуваного твору.

Чимало зробив Віктор Гуцал і для поповнення колективу висококваліфікованими музикантами. Виросли в оркестрі й свої солісти-виконавці. Серед них: народні артисти України – Г.Агратіна, П.Чухрай; заслужені артисти України – Д.Агратіна, Ю.Яценко, І.Гончарова, В.Овчарчин, Т.Столяр та ін. Вдосконалюючи виконавську майстерність на основному музичному інструменті, чимало музикантів оркестру опанували ще й додаткові. Ансамбль скрипалів легко стає ансамблем сопілкарів. Сопілкарі ж перетворюються в ансамбль зозуль, гобойісти грають на сурмах, кобзистів¹ – на лірах і т.д.

З іменем В.Гуцала пов'язані зрушення в концертній діяльності оркестру. Географія гастрольних маршрутів сягає всіх обласних центрів, міст і навіть сіл України, багатьох міст Росії, Естонії, Азербайджану, Вірменії і Грузії. З великим успіхом оркестр представляв українське музичне мистецтво також на сценах Польщі, Австрії, Румунії.

Працюючи у досить складних організаційно-матеріальних умовах, Віктор Гуцал зумів не лише забезпечити оркестру постійний контакт зі слухачами, але й запропонувати цікаві ідеї і принципи складання концертних програм. Однією з таких стало створення тематичних програм і концертних циклів. Серед найпопулярніших: „Перлини народної музики”, „Золоті сторінки української класики”, „Майстри мистецтв – трудівникам села”, „Пізнай свою музику”, „Музичні скарби українського народу”. Програми передбачають проведення циклів лекцій-концертів для слухачів різних вікових категорій. З метою залучення дітей до професійної музичної діяльності

неабиякого значення набула програма „Молоді таланти України”, що передбачає виступи з оркестром молодих лауреатів міжнародного конкурсу „Нові імена України”, який з 1992 року організовує Український фонд культури. З оркестром виступають бандуристи, сопілкарі, скрипалі, трубачі, тромбоністи, піаністи.

Та цим не обмежується діяльність талановитого музиканта і пропагандиста народно-інструментальної музики. Глибоке розуміння високої місії самодіяльного музичного мистецтва стає ще однією особливістю діяльності Віктора Гуцала. В його виступах на конференціях і в пресі прозвучало чимало критичних зауважень щодо спрямованості і рівня організації самодіяльного мистецтва, створення нового репертуару, покращення якості музичного інструментарію, забезпечення нотною продукцією і т.ін.

Свій практичний досвід роботи з оркестром Віктор Гуцал виклав у праці „Грає оркестр народних інструментів” (К.: Мистецтво, 1978 р.), яка є методичним порадищем для керівників самодіяльних народно-оркестрових колективів. В.Гуцал вперше виробив головну позицію партитурного аркуша оркестру українських народних інструментів та позиційні канони розміщення оркестрових груп у партитурі.

Активна виконавська, просвітницька та наукова діяльність не заважає йому водночас виховувати молодих музикантів. Викладаючи в Національній музичній академії України ім. П.Чайковського, КНУКіМ, Львівській НМА ім. М.Лисенка, Віктор Гуцал виховав плеяду талановитих музикантів, які прикрашають своєю грою не тільки Національний оркестр народних інструментів України, а й успішно працюють в інших мистецьких установах.

Педагогічний почерк Віктора Гуцала визначають загальна висока культура й ерудиція, глибокі знання, активна виконавська творчість, вміння використовувати свій науковий потенціал і практичний досвід у пошуках нових форм і методів навчання. Він є автором навчального посібника „Інструментовка для оркестру українських народних інструментів” (К., 1988 р.); збірників: „Інструментальні твори” (К., 1981 р.), „Репертуарний збірник для ансамблю сопілкарів” (К., 1982 р.), „П'єси для оркестру народних інструментів” (К., 1984), „Украинские народные наигрыши” (М., 1986 р.), „Запорізький марш” (К., 1995 р.), а також багатьох розвідок, статей і рецензій.

Активною стала громадська діяльність Віктора Гуцала. Він – секретар Національної музичної спілки, голова Асоціації народно-інструментального жанру України, співголова конкурсу „Нові імена України” фонду культури України.

Творча особистість Віктора Гуцала багатогранна. Діапазон його діяльності як музиканта-виконавця, просвітителя, диригента, композитора, науковця, педагога надзвичайно широкий і вельми плідний. Ним створено майже 2000 концертних обробок та аранжувань народних пісень та народно-інструментальної музики, перекладень і транскрипцій творів композиторів вітчизняної та світової класики, авторських композицій. У своїй сукупності різнобічна діяльність В.Гуцала, збагативши культуру нашої держави, внесла вагомий доробок у розвиток українського мистецтва.

Примітки

¹ У практиці оркестру народних інструментів виникло слово „кобзист”, що означає виконавця інструментальної музики, який грає на кобзі, на відміну від „кобзаря” – українського народного співця, що супроводжує свій спів грою на кобзі (нині кобзарів ще називають „українськими бардами”).

Джерельні приписи

1. Вахрамеева Р. Музичні війни, або талан Віктора Гуцала / Раїса Вахрамеева // Демократична Україна. – 2005. – 13 липня.

2. Віктор Гуцал: „Мене надихають природа, красиві жінки і музика”: [Інтерв'ю] / Вела О.Берегова // Урядовий кур'єр. – 1998. – 12 вересня.

3. Віктор Гуцал: „Світ про Україну знає тільки завдяки нашій культурі”: [Інтерв'ю] / Вів В.Коскін // Демократична Україна. – 2006. – 4 лютого.

4. В оркестрі тільки ... ентузіасти: [Інтерв'ю] / Вела Т.Яковенко // Родослав. – 1992. – лютий.
5. Головащенко М. На крилах музики до вершин майстерності / М.Головащенко// Культура і життя. – 2004. – № 1 (4066). – 7 січня.
6. Гуцал В. Робота з оркестром народних інструментів / В.Гуцал // Соціалістична культура. – 1979. – № 4 (676). – С. 40-41.
7. Гуцал В. Київський оркестр народних інструментів / В.Гуцал // Народна творчість та етнографія. – 1975. – № 1. – С. 88-89.
8. Диригент – то душа оркестру:[Інтерв'ю] / Вів С.Димченко // Українська музична газета. – 2002. – № 2.
9. Жолдак Б.О. Музичні війни, або Талан Віктора Гуцала: [художньо-документальна повість] / Б.О. Жолдак. – К.: Криниця, 2004. – 416 с. (Серія „Бібліотека Шевченківського комітету”).
10. Ковач І. Оркестровий дивосвіт у виконанні віртуозів / І.Ковач // Вільне слово. – 2008. – № 7-8. – квітень.
11. Малюк А. Спів дерева, струни і глини / А.Малюк // Сільські вісті. – 2006. – № 58. – 23 травня.
12. Мельник О. Запорізька сила Віктора Гуцала / О.Мельник // Українська газета. – 2002. – № 19 (233). – 7 листопада.
13. Списаренко Б. Звучать сторінки історії / Б.Списаренко // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 2. – С. 103-105.
14. Черкаський Л. Музична палітра Національного оркестру / Леонід Черкаський // Народна творчість та етнографія. – 2006. – № 1. – С. 105-110.
15. Юхимович В. Від Київського – до Національного / В.Юхимович // Українська музична газета. – 1995. – № 3 (16).

Резюме

Аналізується життєвий і творчий шлях відомого музиканта – В.Гуцала, його діяльність із розширення можливостей виражальних засобів українського оркестру народних інструментів.

Ключові слова: оркестр народних інструментів, музикознавство, В.Гуцал.

Summary

The article deals with key principles of the life and creative work of a modern Ukrainian composer V.Gutsala.

Key words: V.Gutsal, musical, repertuare.

УДК [784:084.68:008]:316.7(477)

О.І. Майчик

ХОРОВА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ У РЕФЛЕСІЯХ О.ПРИХОДЬКА ТА І.МАЙЧИКА (СОЦІО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Епістолярна спадщина визначних діячів мистецтва може послужити не лише живим джерелом свідчень про явища культурно-мистецького життя, рівень їх актуальності, характер суспільної оцінки крізь призму сприйняття сучасників. У ній відображається коло особистих зацікавлень, нові грані взаємодії між діячами культури різних галузей і спрямувань, еволюція поглядів, зумовленість генеральних векторів їх подвижницької праці в умовах мінливих політичних реалій. Теоретик української епістології М.Копиця зазначає: „Сьогодні перед дослідниками постало одне з найважливіших завдань: через актуалізацію джерелознавчих розвідок здійснити зміни в **концепції** (тут і далі розрядка авт. – О. М.) історії культури... Все частіше звучать нові концепційні орієнтири: „історія в людському вимірі”. Це – той вимір теоретичних проблем історичних процесів (він отримав назву „історична антропологія”),